

A hitelszövetkezeti élet újjászervezése.

Előadó: **Dr. Borbély Lajos** ügyvéd, Nagyvárad.

Erdély magyarsága a sorsdöntő békekötés után a politikai egység létrehozásában és fentartásában kereste azt az utat, mely életlehetőségeit biztosítani lett volna hivatott. Évtizedes tapasztalatai alapján tudatára ébredt, hogy a politikai egység egymagában nem célravezető, mert a mindenkori kormányok a magyarság minden küzdelme dacára sem honorálták a kisebbségi jogoknak a békeszerződések által vállalt mértékét sem és főleg gazdasági téren igyekeztek erőinket megsemmisíteni.

Ez a helyzet, melynek jelentőségét a gazdasági viszonyok leromlása idején kezdtük csak igazán érezni, parancsolóan követeli, hogy a politikai kapcsolatok mellett – melyeknek végső célja mégis csak abban nyilvánul, hogy a magyarság számarányának megfelelő súllyal legyen képviselve az ország törvényhozó testületeiben és amely kapcsolatok a dolog természeténél fogva csak lazább természetű összekötést létesíthettek, – hozzuk létre az erdélyi magyarság tömörebb együttműködési lehetőségeit, céltudatos munkát és eredményt ígérő gazdasági téren is, az itt élő magyarság egységes társadalmi és gazdasági szervezeteinek kiépítése útján.

Az erdélyi magyarság politikai, társadalmi és gazdasági megszervezésének most forrásban levő tervei, a meghatározandó célkitűzések végrehajthatása érdekében, egységes központi vezetést és az egyes szervezeteknek megfelelő újjászervezését, a kitűzött célok elérésére alkalmassá tételét és az egyes szervek összehangzott munkáját biztosító részletes munkatervek kidolgozását teszik szükségessé.

Az Országos Magyar Párt mostani nagygyűlésének fel-

adata, hogy az egységes munkára vonatkozó irányelveket, a munka végrehajtására hivatott megszervezés körvonalait kialakítsa, míg a részletes terveknek a megállapított irányelvek alapján leendő kidolgozása későbbi feladatot képez.

Az erdélyi magyarság gazdasági megszervezésének feladatában elsőrendű fontosság illeti meg a már meglévő szövetkezeti organizációt, annyival is inkább, mert hiszen a mi szegénységünket kell összetenni és ebből kell egy új magyar jövőt kiépíteni. Egyedül a szövetkezeti eszme alkalmas arra, hogy a kis existenciákban rejlő és eddig fel nem használt energiáink tömörítése és megszervezése által tegye hatalmas gazdasági tényezővé azoknak a kis embereknek összességét, akik megfelelő megszervezés és együttműködés hiányában továbbra is csak áldozatai maradnának a mai gazdasági helyzetnek. A szövetkezetek útján kell tehát az itt élő magyarság zömét alkotó földmivelő és iparos kis embereket a szervezkedésre, a másokkal való együttműködésre készíteni és ezáltal gazdasági tevékenységük eredményességét meghatározni.

Az eddig csendben dolgozó és csaknem minden magyarlakta községben jelenlevő szövetkezeti intézmények máris elismerésre méltó tevékenységet fejtettek ki. Megnyertek a szövetkezeti eszmének és magukban egyesítettek egymillió lélekszámnak megfelelő, mintegy negyedmillió magyar családot; takarékosagra, célszerű gazdálkodásra buzdították őket és mondhatni, hogy a semmiből teremtették meg a szövetkezeti hálózatoknak egymilliárd lei értéket kitevő vagyont, felszedve és értékesítve azokat a hulladékokat, melyek az ő működésük nélkül eredménytelenül és nyomtalanul semmisültek volna, meg.

Ezekről a szövetkezeti intézményekről kell most az erdélyi magyarságnak gondoskodnia és ezeket kell még tovább fejlesztenie, ezekbe kell új életet öntenie, hogy a magyarság gazdasági együttműködésének alapjait teremthesse meg ez által.

A minden gazdasági élet alapját képező hiteléletet kell újjáteremtenie magyarságunknak a már létező hitelszövetkezeti szerveinken keresztül. Ez a hitelszövetkezeti szervezet tiszta

magyar intézmény, magyar értékeket kezel, magyarnak vallja magát és ezt a magyar érzését, a magyar közösségbe való tartozását akarja egyrészt kifejezésre juttatni az által, hogy a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Ellenőrző Uniója és Szövetsége által régebben elhatározott, kongresszusát az Országos Magyar Párt nagygyűlésével egy helyen és időben tartja meg, hogy részt kér az erdélyi magyarság szorosabb gazdasági együttműködésének megteremtésére irányuló munkában, másrészt ezzel a tényével azt is hangsúlyozni kívánja, hogy minden fáradozása csak abban az esetben válhat eredményessé, ha ebben a tevékenységben érezni fogja az erdélyi magyarság erkölcsi és anyagi támogatását, melynek hiányában a megsemmisülés vár arra a hitelszövetkezeti életre, mely eddig is annak a társadalmi rétegnek megszerzője és támogatója volt, mely társadalmi réteg a szövetkezeti eszme munkálkodása nélkül, teljes magára hagyatottságában, a pusztulásnak lett volna kitéve, s amely társadalmi réteg sorsáról kell most az Országos Magyar Párt nagygyűlésének gondoskodnia.

De nemcsak a hitelszövetkezeti életnek van szüksége az erdélyi magyarságra, mint összességre, hanem az erdélyi magyarság sem nélkülözheti a szorosabb gazdasági együttműködés megteremtésére irányuló munkájában a hitelszövetkezeti szervek már bevezetett tevékenységét és célkitűzéseit. Az erdélyi magyarság politikai képviselője és a hitelszövetkezet szervek kölcsönös egymásbafonódó, egymástól el nem választható tevékenységet kell, hogy kifejtsenek.

A magyarság összességének és politikai szervezetének kell megteremtenie azokat az erkölcsi és anyagi előfeltételeket, amelyek lehetővé teszik a hitelszövetkezeti szervek munkájának eredményességét és az összmagyarság szervezetébe való szoros bekapcsolódását és ennek érdekében való hatékony közreműködését. Így kell, hogy a két szervezet egymás érdekében kölcsönösen teremtsen meg a működés előfeltételeit és a működés eredményességét.

A szorosabb gazdasági együttműködés és a hitelszövetkezeti szervek eredményes munkásságának előfeltétele az összmagyarság megfelelő lelki előkészítése. Meg kell teremteni a magyarság összes rétegei között a szükséges lelki egy-

séget, megértést és békét, hogy az így megnyugodott lelki magyarság higgadtan tárgyalhassa meg azokat a kérdéseket, melyek az ő jólétét vannak hivatva megteremteni és hogy teljes megnyugvással és hittel kapcsolódhasson be a mindnyájunk közös érdekét jelentő munkába. A lelki előkészítésre vonatkozó munka tervének kidolgozása, annak gyakorlati levezetése az erdélyi magyarság politikai, társadalmi és gazdasági egységes vezetésre hivatott szervnek a feladata lesz.

Ennek a minden konkrét munkát megelőző lelki előkészítésnek során kell megteremteni az adósok és hitelezők u. n. frontjai között mesterségesen felszított ellentétek kiegyenlítését. Vissza kell állítani az adósmorált, ugyanakkor belátásra és méltányosságra kell bírni a hitelezőket is és meg kell teremteni a kiegyezési lehetőségek legméltányosabb formáit, úgy az adós, mint a hitelezőre nézve és ez által kell hozzájárulni a pénz gazdasági körforgásának, a hitelélet újjáélesztésének munkájához.

Meg kell teremteni a feltétlen bizalmat saját intézményeinkkel, első sorban szövetkezeti intézményeinkkel szemben, mert csak ily atmoszféra mellett kezdheti meg eredményes munkáját a hitelszövetkezeti szervezet, mely ezen felül még át kell, hogy rendezze saját sorait is és meg kell, hogy határozza, hogy melyek azok a teendők, amelyek hitelszövetkezeti szempontból nemcsak az újjászervezés, hanem az eredményes továbbdolgozás alapfeltételeit is képezik.

Meg kell kapnunk az Országos Magyar Párt abban nyilvánuló erkölcsi támogatását, hogy szövetkezeti hálózataink és így különösen hitelszövetkezeti hálózatunk újjászervezésére, tökéletesítésére és újjáélesztésére vonatkozó programját magáévá teszi, ezt és az erre irányuló hitelszövetkezeti munkát minden egyes adandó alkalommal megfelelően propagálja is, minden működésével elősegíti a hitelszövetkezetek adósaival és hitelezőivel való békés kiegyezés lehetőségeit s párthiveit erre buzdítja, felhívja az összes kebelében működő és a magyarsághoz tartozó intézmények és magánosok figyelmét szövetkezeti intézményeink jelentőségére, elhivatottságára és hitelszövetkezeti intézményeink által megindítandó s az egységes működés végrehajtását célzó

mozgalmak, különösen a tőkegyűjtési mozgalmak erkölcsi és anyagi támogatására. Ha magyar intézményeink és magánosaink csak a legszerényebb mértékben is eleget tesznek hitelszövetkezeti szerveink anyagi támogatására irányuló kérésének, hitelszövetkezeti hálózatunk működési és továbbfejlődési lehetősége teljesen biztosítva lesz. Hitelszövetkezeti vezetőségünk a nála akár üzletrész, akár betét vagy takarékosági tőkegyűjtési mozgalom keretében elhelyezett tőke biztonságát és visszafizetését garantálni tudja.

A már említett erkölcsi támogatáson túlmenő exponálást is kérünk az Országos Magyar Párttól. Ugyanis hitelszövetkezeti központunk, mely 50 milliós saját tőke és mintegy félmilliárdot jelentő hitelszövetkezeti vagyon mellett nem volt képes arra, hogy a Nemzeti Bankkal közvetlen visszleszámitolási viszonyba kerüljön, súlyos kamatozása visszleszámitolási hitelt volt kénytelen igénybe venni akkor, amikor a népbankok – természetesen román népbankok – volt központja 100 milliós saját tőke mellett másfél milliárdot meghaladó 3–4% mellett kiadott hitelben részesült a Nemzeti Bank és más hivatalos helyek részéről, mint ahogy ez a körülmény a szövetkezeti törvény indokolásából, tehát hivatalos iratból megállapítható. Ezen felül dr. Gyárfás szenátor úr kimutatása szerint, csak a közel multban mintegy 6 és fél milliárd nemzeti ajándékban részesültek román pénzüzetek a befagyott váltótárca egy részének készpénz ellenében való megváltása útján és ebből a mi adófilléreinkből kiszakított hatalmas pénzüsszezből csak a Szövetkezeti Központi Bank kb. 2 milliárdot kapott amellet, hogy alaptőkéjének legnagyobb részét maga az állam fizette be és ezeken felül még más kedvezményekben is részesült.

Ha az állam kötelességének ismeri el a román szövetkezetek anyagi támogatását, az ugyanolyan hivatást betöltő magyar szövetkezeti intézménnyel szemben is kötelessége kell, hogy legyen annak legalább is közvetlen és olcsó visszleszámitolási hitelben való részesítése, éppen ezért – még ha kilátástalannak is látszik egyelőre ily állami támogatás megszerzésére irányuló közbenjárás vagy bármely akció – parlamenti tagjainknak nem szabad az előre látható eredménytelenségre való hivatkozással attól elzárkózniok, hiszen na-

gyon jól tudjuk azt, hogy minden, még nemzetközi szerződésekkel is biztosított jog vagy előny elismertetése nehéz küzdelmekbe kerül, de tudjuk azt is, hogy folytonos hallgatás és tűrés mellett soha nem fog egyetlen egy kormánynak eszébe jutni, hogy nekünk ily kedvezményeket önként felajánljanak. Parlamenti tagjainknak véleményem szerint ezt a kérdést, mint kisebbségi gazdasági sérelmet állandóan felszínen kellene tartaniok.

Az újsághíradások szerint a kormány megállapodást akar kötni a szövetkezetekkel és népbankokkal és ezek útján pénzt akar juttatni a termelőknek, hogy ez által megakadályozzák azt, hogy a spekulánsok kihasználva a gazdák szorult helyzetét, leszorítsák a gabona árakat. Íme itt is egy nagyon kitűnő alkalom, hogy a magyar szövetkezeti intézményeknek ebbe az akcióba való bekapcsolódása kiharcoltassék parlamenti tagjaink által és ezzel is hatalmas lökést adjon Országos Magyar Pártunk szövetkezeti intézményeink újjáélesztésére irányuló általános magyar kívánság előbbre jutásának.

Mi a legteljesebb bizalommal vagyunk politikai képviselőink, az Országos Magyar Párttal szemben, hisszük és reméljük, hogy azonos nézetten vagyunk, amikor valljuk, hogy ami magyar szövetkezeti probléma az általános magyar probléma is és ami szövetkezeti feladat az általános magyar feladat is és így a magyar szövetkezés munkaterve a magyarság munkatervének egy részét kell, hogy képezze és mint ilyennek végrehajtásában részt kell vennie a magyarság összességének is és ebben a tudatban terjesztem elő elfogadás végett a következő

Határozati javaslatot:

Mondja ki az Országos Magyar Párt nagygyűlése:

1. Az erdélyi magyar kisebbség szorosabb gazdasági együttműködése megteremtésének érdekében, az ennek megvalósítására legalkalmasabb tényezők egyikének: a magyar gazdasági hitelszövetkezetek hálózatának újjászervezését

és a hitelszövetkezeti élet ujjáélesztését feltétlen megvalósítandónak tartja és a megvalósítás érdekében legteljesebb, erkölcsi és anyagi támogatását nyújtja.

2. Szükségesnek tartja, hogy a hitelszövetkezeti élet ujjáélesztésére és a hitelszövetkezeti szervezetnek a magyar gazdasági együttműködés megteremtésére irányuló munka céljaira való beállítására vonatkozó részletes munkaterv a magyar gazdasági szervek bevonásával kidolgoztassék és az Országos Magyar Párt munkatervébe beillesztessék.